

UPPSALA
UNIVERSITET

UTVECKLINGSPLAN 2050

REMISSUTGÅVA 2019-10-25

Det attraktiva universitetet i staden
Kunskapsmiljöer med tradition och mångfald
i ett urbant och levande sammanhang

Hållbarhet som nödvändighet och möjlighet

Nationella och internationella överenskommelser med anledning av klimatförändringarna medför nya krav på hållbara universitetsmiljöer. Det innebär att vi bland annat behöver bygga hållbart, nyttja och dela resurser effektivt, värna om biologisk mångfald och fungerande ekosystem samt minimera utsläpp som påverkar klimatet. Detta arbete ger möjlighet att utveckla ekosystemen, främja hälsa och göra förbättringar för social hållbarhet som också ökar välbefinnandet hos studenter och medarbetare vid universitetet.

Strategierna nedan riktar in sig på utvecklingsplanens mål om hållbarhet (mål 4) men är också en förutsättning för alla andra strategier och därmed en nödvändighet för att de andra målen ska kunna nås; utan en hållbar utveckling riskeras samtliga mål.

Ombyggnation i första hand

Nybyggnation kräver material och energi i stor omfattning. Om befintlig bebyggelse istället kan anpassas för nya behov sparas naturresurser och den klimatpåverkan som byggnationen ursprungligen innebar får utväxling under längre tid. Vid behov av nya lokaler eller ny användning bör ombyggnation och konverteringar av befintliga lokaler därför utredas och prioriteras. Nybyggnation bör företrädesvis användas för funktioner som saknas eller som kräver hög prestanda såsom avancerade laboratorier. Vid nybyggnation behöver särskild hänsyn tas till materialval utifrån livslängd och materialproduktionens miljö- och klimatpåverkan.

Klimatanpassning

Universitetets miljöer behöver anpassas till ett förändrat klimat med mer extremväder, t.ex. ökade nederbördsmängder, längre perioder med torka och höga temperaturer. Gröna naturliga lösningar är kostnadseffektiva och bidrar med flera mervärden i form av stödande, reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster.

Energilösningar

En källa till klimatpåverkande utsläpp från universitet är behov av värme och kyla. Ungefär hälften av värme- och kylbehovet kom från förnybara energikällor 2018 eftersom Vattenfall värme Uppsala har en stor andel torv och avfall med hög inblandning av fossil plast som energikälla. Energi-effektiviseringsåtgärder som minskar behovet av värme och kyla i närtid har potential att kraftigt minska de klimatpåverkande utsläppen från universitetets verksamhet. Åtgärder för minskad energiförbrukning behöver genomföras i befintliga byggnader och inkluderas i nybyggnadsprojekt.

Sedan 1 januari 2019 gäller det s.k. nära-nollenergidirektivet för byggnader som ägs av offentliga myndigheter. I direktivet framhålls vikten av att den offentliga sektorn i varje medlemsstat bör visa vägen när det gäller byggnaders energiprestanda.

Lokalt producerad solenergi leder till minskad andel köpt energi och bidrar därmed till utfasningen av fossila energikällor i energisystemet. Uppsala har relativt goda förutsättningar för solenergi. En verksamhet som Uppsala Universitet har stor potential att utnyttja en stor andel av den el som produceras lokalt eftersom elbehovet är relativt stort dagtid (till skillnad från t.ex. bostäder).

Infrastruktur, transporter

En stor källa till klimatpåverkande utsläpp är hur människor väljer att ta sig till och från universitetet. Mycket av detta är beroende av större infrastrukturer och kan inte styras inom ramen för utvecklingsplanen, t.ex. kommer etableringen av Spårväg Uppsala att kunna bidra till ett helt fossilfritt kollektivtrafikalternativ, förutsatt att fossilfri el kan levereras.

Universitetet kan dock genomföra vissa åtgärder för att underlätta och skapa incitament för att välja fossilfria färdmedel. Stor potential finns i att få fler att cykla året runt, då antalet cyklister idag minskar med ca 20 % vintertid. Andra åtgärder kan vara att förlägga cykelparkering mer tillgängligt till entréer än bilparkering, att de parkeringsplatser som ligger närmast entréer endast är avsedda för elfordon och att upplåta platser för bilpooler.

Högre lokalnyttjande och delade resurser

Ett stort och viktigt steg för att minska klimatpåverkan är att effektivisera det befintliga beståndet, vilket också är ekonomiskt lönsamt. Ett högre nyttjande av befintliga lokaler kan också ge möjlighet för universitetet att växa utan att behöva nybyggnation. Om resurser såsom lokaler, utrustning och infrastruktur dessutom delas i större utsträckning får det positiva ekonomiska och ekologiska konsekvenser samtidigt som det hjälper till att möjliggöra det som efterfrågas i form av ytterligare tvärvetenskaplighet, ökad samverkan och fler sociala kontaktytor. Delning kan ske inom universitetet såväl som med andra aktörer.

Klimatpåverkan och negativa utsläpp

Sveriges klimatlag säger att senast 2045 ska Sverige inte ha nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Det betyder att universitetets fysiska miljöer år 2050 behöver vara klimatneutrala. För att balansera de klimatpåverkande utsläpp som kvarstår från universitetets fysiska miljöer efter 2045 kommer investeringar i klimatprojekt som genererar negativa utsläpp att behövas. Hänsyn till detta behöver tas i alla framtida projekt för lokalförändringar.

Universitetet är tillsammans med Akademiska Hus en av cirka 40 deltagare i nätverket Uppsala klimatprotokoll. Ett övergripande mål för nätverket är att uppnå ett klimatpositivt Uppsala år 2050.

Ekosystemtjänster

I bebyggd miljö kan små grönytor och gröna stråk vara viktiga för välfungerande ekosystemtjänster. Därför måste dessa värderas och integreras i planering och beslut. Genom ekosystemens bidrag till välbefinnande och hälsa är detta också en viktig del av den sociala hållbarheten.

Social hållbarhet

En attraktiv miljö är en socialt hållbar miljö. Det innebär att flera olika perspektiv behöver hållas levande i framtida utveckling. Våra miljöer behöver tillgodose trygghet och tillgänglighet för alla, goda möjligheter för sociala möten såväl som för avskildhet och rekreation. Många av dessa kvaliteter utvecklar vi tillsammans med andra aktörer. När platser och grönområden utvecklas är behoven av både möten och rekreation viktiga aspekter att beakta. För att öka trygghet och tillgänglighet kan enkla åtgärder som belysning och skyltning göra stor skillnad och i det längre perspektivet bidrar en högre stadsintegrering med högre 24/7-närvaro till att skapa trygghet.

